

A KÚRIA

mint felülvizsgálati bíróság

í t é l e t e

Az ügy száma: Pfv.III.20.241/2024/6.

A tanács tagjai: Dr. Farkas Attila a tanács elnöke

Dr. Gáspár Mónika előadó bíró

Dr. Bajnok István bíró

Salamonné dr. Piltz Judit bíró

Dr. Zumbók Péter bíró

A felperes: felperes1

Az alperes: alperes1

Az alperes képviselője: Molnár & Társa Ügyvédi Iroda cím1

A per tárgya: tisztességtelen szerződési feltételek érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a felülvizsgálni kért jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.20.381/2023/5. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozatának száma:

Fővárosi Törvényszék 11.G.41.548/2021/19-I. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria az alperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmét elutasítja.

A jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemmel támadott részében, azaz az elsőfokú ítéletnek az Általános Vagyonbiztosítási Feltételek VI.4.1. pontja első bekezdésének, IX.1., IX.10., XIII.1. pontjának, a Járművek Casco biztosításának különös feltételei IX.2.1. pontjának tisztességtelenségét megállapító rendelkezéseit megváltoztató és a keresetet ebben a körben elutasító rendelkezéseit – az elsőfokú perköltségre, a kereseti illetékre és a másodfokú perköltségre vonatkozó rendelkezésekre kiterjedően – hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú ítéletnek az Általános Vagyonbiztosítási Feltételek VI.4.1. pontja első bekezdésének, IX.1., IX.10., XIII.1. pontjának és a Járművek Casco biztosításának különös feltételei IX.2.1. pontjának tisztességtelenségét és emiatt érvénytelenségüket a szerződési feltételt alkalmazóval szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal megállapító rendelkezéseit helybenhagyja.

A fenti általános szerződési feltételek tisztességtelenségének megállapítására vonatkozó közlemény szövegét a következők szerint határozza meg:

- Az Általános Vagyonbiztosítási Feltételek VI.4.1. pontjának első bekezdésében („A biztosítási szerződés hatálya alatt a biztosító a biztosítás díjának mértékét a biztosító nyilvántartása szerinti, azonos módozatú biztosítási szerződések kárgyakoriságának vagy átlagkárának a módosítás hatálybalépését megelőző naptári évben bekövetkezett, jelentős, legalább 4%-ot meghaladó változására, vagy a biztosítási szolgáltatást érintő közterhek megváltozására figyelemmel, a biztosítási szerződés következő évfordulójának napjától kezdődő hatállyal, a megváltozott körülményekkel arányos mértékben, de legfeljebb 100 %-os mértékben módosíthatja.”) rögzített általános szerződési feltétel a Ptk. 6:103. § (2) bekezdése alapján tisztességtelen, mert nem felel meg a világos és érthető megfogalmazás, illetve az átláthatóság követelményének;

- az Általános Vagyonbiztosítási Feltételek IX.1. pontjában [„A szerződő (biztosított) köteles a biztosítási esemény bekövetkezését követően haladéktalanul, de legkésőbb a felfedezésétől számított 2 munkanapon belül a biztosítónak (...) bejelenteni.”], és a Járművek Casco biztosításának különös feltételei IX.2.1. pontjában [„A káreseményt a felfedezésétől számított 2 munkanapon belül kell bejelenteni az ÁVF-ben meghatározottak szerint.”] rögzített általános szerződési feltételek a Ptk. 6:102. § (1) bekezdése alapján tisztességtelenek, mert a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel alkalmazójával szerződő fél hátrányára állapítják meg azáltal, hogy a Ptk. 1:4. § (1) bekezdésében foglalt alapelvi szabályhoz és a Ptk. 6:453. §-ának a biztosítási esemény bekövetkezésére vonatkozó bejelentési kötelezettséget megállapító szabályához képest olyan mértékben hozzák a fogyasztót hátrányosabb helyzetbe, hogy elfogadásukat a szerződési feltétel alkalmazója egyedi megtárgyalást követően észszerűen nem várhatta el a fogyasztótól;

- az Általános Vagyonbiztosítási Feltételek IX.10. pontjában („Amennyiben a szerződésre vonatkozó különös biztosítási feltételek másként nem rendelkeznek, a biztosító szolgáltatása a kárrendezéshez szükséges utolsó okirat kézhezvételét követő 15. napon esedékes.”) rögzített általános szerződési feltétel a Ptk. 6:102. § (1) bekezdése alapján tisztességtelen, mert a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel alkalmazójával szerződő fél hátrányára állapítják meg azáltal, hogy a Ptk. 6:35. § (3) bekezdésének és a Bit. 124. § (2) bekezdésének a teljesítés idejét megállapító szabályához képest olyan mértékben hozza a fogyasztót hátrányosabb helyzetbe, hogy elfogadását a szerződési feltétel alkalmazója egyedi megtárgyalást követően észszerűen nem várhatta el a fogyasztótól;

- az Általános Vagyonbiztosítási Feltételek XIII.1. pontjában („A biztosítási szerződésből eredő igények 1 év elteltével elévülnek.”) rögzített általános szerződési feltétel a Ptk. 6:102. § (1) bekezdése alapján tisztességtelen, mert a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel alkalmazójával szerződő fél hátrányára állapítja meg azáltal, hogy a Ptk. általános elévülési időt megállapító 6:22. § (1) bekezdésében írt szabályához képest olyan mértékben hozza a fogyasztót hátrányosabb helyzetbe, hogy elfogadását a szerződési feltétel alkalmazója egyedi megtárgyalást követően észszerűen nem várhatta el a fogyasztótól.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az esedékesség napjáig az államnak az állami adó- és vámhatóság közzétett illetékbevételi számlájára 70.000 forint (hetvenezer) forint meg nem fizetett felülvizsgálati eljárási illetéket. Az illetékfizetési kötelezettség e határozat jogerőre emelkedését követő 60. napon válik esedékessé.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az alperes a fogyasztókkal az általa nyújtott Casco biztosításra szerződést köt, melynek során a szerződések részévé válnak az általa kialakított általános szerződési feltételek, melyeket a honlapján közzétesz.

[2] Az alperes gépjármű Casco biztosításra fogyasztói szerződésekben azok részévé váló Általános Vagyonbiztosítási Feltételeket (a továbbiakban: ÁVF) 2021. március 5-től alkalmaz, Ügyfélértájékoztatót és a biztosítási feltételekre vonatkozó általános rendelkezéseket 2021. július 9-től, a Járművek Casco biztosításának különös feltételei elnevezésű általános szerződési feltételeket pedig 2019. október 1-jétől. A Nyilatkozat Komplette casco biztosításhoz elnevezésű blankettát ismeretlen időponttól kezdődően alkalmazza.

[3] A jelenleg is alkalmazott általános szerződési feltételei a következő támadott, rendelkezéseket tartalmazzák:

[4] A biztosító egyoldalú szerződésmódosítási jogával kapcsolatban:

[5] „A biztosítási szerződés hatálya alatt a biztosító a biztosítás díjának mértékét a biztosító nyilvántartása szerinti, azonos módozatú biztosítási szerződések kárgyakoriságának vagy átlagkárának a módosítás hatálybalépését megelőző naptári évben bekövetkezett, jelentős, legalább 4%-ot meghaladó változására, vagy a biztosítási szolgáltatást érintő közterhek megváltozására figyelemmel, a biztosítási szerződés következő évfordulójának napjától kezdődő hatállyal, a megváltozott körülményekkel arányos mértékben, de legfeljebb 100 %-os mértékben módosíthatja.” (ÁVF VI.4.1. pont első bekezdés);

[6] A biztosított bejelentési kötelezettségét illetően:

[7] „A szerződő (biztosított) köteles a biztosítási esemény bekövetkezését követően haladéktalanul, de legkésőbb a felfedezésétől számított 2 munkanapon belül a biztosítónak (...) bejelenteni.” (ÁVF IX.1. pont);

[8] „A káreseményt a felfedezésétől számított 2 munkanapon belül kell bejelenteni az ÁVF-ben meghatározottak szerint.” (Járművek Casco biztosításának különös feltételei IX.2.1. pont);

[9] A biztosító szolgáltatásának esedékességével kapcsolatban:

[10] „Amennyiben a szerződésre vonatkozó különös biztosítási feltételek másként nem rendelkeznek, a biztosító szolgáltatása a kárrendezéshez szükséges utolsó okirat kézhezvételét követő 15. napon esedékes.” (ÁVF IX.10. pont);

[11] A biztosítási szerződésből eredő igények elévülésére:

[12] „A biztosítási szerződésből eredő igények 1 év elteltével elévülnek.” (ÁVF XIII.1. pont);

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

[13] A felperes keresetében az ÁVF 2021. március 5. napjától alkalmazott, az Ügyfélértékelő és a biztosítási feltételekre vonatkozó általános rendelkezések elnevezésű, 2021. július 9. napja óta alkalmazott, a Járművek Casco biztosításának különös feltételei elnevezésű, 2019. október 1. napjától alkalmazott, valamint a Nyilatkozat Komplet Casco biztosításhoz elnevezésű blanketta egyes általános szerződési feltételeit támadta. Kérte az ÁVF VI.4.1. pontjának első bekezdése, a IX.1. pontja, a IX.2. pont utolsó bekezdése, a IX.3. c), d), e), k) pontja, a IX.10. pontja, a XIII.1. pontja, a XIV.1.6. pontjának első bekezdése, a XVII.3. pontjának első bekezdése, az Ügyfélértékelő VII.3. pontjának második bekezdése, a Járművek Casco biztosításának különös feltételei VII.2. pontja, VII.2.2. pontja, IX.2.1. pontja, IX.2.5. pontja, valamint a biztosításhoz elnevezésű blanketta utolsó egységében az utolsó előtti megelőző fogyasztói nyilatkozat tisztességtelenségének és annak megállapítását, hogy az alkalmazójukkal szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal érvénytelenek, az érvénytelenség megállapítása a már teljesített szerződéseket nem érinti. Indítványozta a bíróság által megállapított szövegű, az érvénytelenség megállapítására vonatkozó közlemény közzétételét.

[14] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az első- és a másodfokú határozat

[15] Az elsőfokú bíróság utóbb többször kiegészített ítéletével megállapította, hogy az alperes által gépjármű Casco biztosításra kötött, fogyasztói szerződésben alkalmazott, a fogyasztói szerződés részévé váló jelenleg is alkalmazott általános szerződési feltételek közül az ÁVF VI.4.1. pontjában, a IX.1. pontjában, a IX.2. pontjának utolsó bekezdésében, a IX.10. pontjában, a XIII. 1. pontjában, az Ügyfélértékelő XVII.3. pontjának első bekezdésében, a Járművek Casco biztosításának különös feltételei IX. 2.1. pontjában, IX.2.5. pontjában foglalt feltételek tisztességtelenek, így az annak alkalmazójával szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal érvénytelenek, azzal, hogy az érvénytelenség megállapítása a már teljesített szerződéseket nem érinti. A bíróság elrendelte, hogy az alperes a saját költségére a bíróság által megszövegezett közleményt hozza nyilvánosságra 60 napon keresztül a www.general.hu elnevezésű honlapjának kezdő oldalán. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

[16] Az ítélet indokolása szerint az ÁFV VI.4.1. pontjának első bekezdése tisztességtelennek minősült a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:102. § (1) bekezdése, 6:103. § (2) bekezdése és a 6:104. § (2) bekezdés d) pontja szerint is. Értékelte a bíróság, hogy az előző évi átlagkár, illetve kárgyakoriság alapján kidolgozott díjemelésre vonatkozó kikötés lényeges elemei nem átláthatók a

fogyasztó számára; a fogyasztó nem kerül abba a helyzetbe, hogy a biztosítási díj indexálásának lényeges elemeire rálásson, mindez kizárólag az alperes akaratától, döntésétől függ. A díjak „megváltozott körülményekkel arányos mértékben való” növelésének megfogalmazása sem biztosít megfelelő információt a fogyasztó számára ezen körülmények mibenlétére. A vizsgált feltétel megfogalmazása nem egyértelmű és nem érthető. A rendelkezés nem felel meg az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) ítélkezési gyakorlatában (C-26/13., C-143/13., C-96/14. számú ítélet) meghatározott, a szerződési feltételek világos és érthető megfogalmazásának, átláthatóságának. Hiányzik a kikötésből az egyoldalú szerződésmódosítás felteleinek tételes meghatározása, végső soron az egyoldalú módosítás alapos oka. A kikötésből a fogyasztó nem láthatja előre, hogy milyen feltételek teljesülése esetén és milyen mértékben kerülhet sor rá további terhek áthárítására. A támadott rendelkezésből az értékkövetés árképzés mechanizmusa, az eltérés esetei, annak a szerződő fél díjfizetési kötelezettségére és az alperes teljesítésére gyakorolt hatása nem állapítható meg, nem átlátható és nem egyértelmű [Ptk. 6:103. § (2) bekezdés]. A rendelkezés nem szabályozza ezen túlmenően azt sem – a fogyasztó felmondásának lehetőségét leszámítva –, hogy a felek kötelmi jogviszonyát mennyiben érinti, ha a fogyasztó az alperes által egyoldalúan meghatározott értékkövetést nem fogadja el, továbbá nem rendelkezik a felmondás módjáról, határidejéről, a felmondás hiányának jogkövetkezményeiről.

[17] Az ÁVF IX.1. pontjával kapcsolatban megállapította az ítélet, hogy a biztosítási esemény bejelentésére meghatározott, mulasztás esetén kimentést nem biztosító két munkanapos határidő indokolatlanul rövid a bejelentési kötelezettség teljesítéséhez, ezért a kifogásolt feltétel tisztességtelen a Ptk. 6:104. § (2) bekezdés a) pontja szerint. A fogyasztóra a Ptk. 6:453. §-a szerint a biztosítási esemény megtörténte és körülményeire vonatkozó bizonyítási teherre, a nyitva álló idő alatt szükséges bejelentésre, elmulasztásával annak jogkövetkezményére tekintettel, hogy a biztosítónak nem keletkezik fizetési kötelezettsége, értékelte a bíróság, hogy az ÁVF nem ad kimentési lehetőséget a bejelentési kötelezettség elmulasztása esetére, ugyanakkor a károsodott vagyontárgyak megnevezése és a károsodás mértékének megjelölése két munkanapon belül nem minden esetben teljesíthető hiánytalanul, előfordulhat, hogy a hiba csak később észlelhető.

[18] Az ÁVF XIII.1. pontját az elévülési idő egy évre rövidítésével a Ptk. 6:102. § (1) és (2) bekezdése szerinti vizsgálattal, egyben a Kúria és az EUB gyakorlatára tekintettel találta tisztességtelennek az elsőfokú bíróság (Kúria Pfv.V.20.152/2020/7., EUB C-414/11.). Kiemelte, hogy a Ptk. általános elévülési időt megállapító szabályához képest [Ptk. 6:22. § (1) bekezdés] az elévülési időt egy évre lerövidítő általános szerződési feltétel az elévülés nyugvására és az elévülés megszakítására vonatkozó szabályokkal együttesen a hatályos nemzeti jogban szabályozottnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe hozza a fogyasztót, mivel legjobb esetben is csak közel kétszeresére tudja emelni az ÁVF-ben meghatározott egyéves elévülési időt. Ezzel a vizsgált szabályozás a fogyasztó kárára fennálló jelentős egyenlőtlenséget nem állítja helyre. Az alperes tisztességes és méltányos eljárása esetén nem is várhatta el észszerűen, hogy a kikötést a fogyasztó egyedi tárgyalást követően elfogadja. A támadott rendelkezés eredményeként veszélybe kerülhet egyben a biztosítási szerződés céljának megvalósulása is, mely nem lehet a veszélyközösség érdeke.

[19] Az elsőfokú bíróság az ÁVF IX.10. pontjában az esedékességet illetően írt feltételt a Ptk. 6:102. § (1) bekezdése alapján találta tisztességtelennek. A rendelkezés azzal, hogy az alperes teljesítését az utolsó okirat beérkezésétől számított 15 napos határidőhöz köti, az iratbenyújtás körében kizárólag a fogyasztónak szab határidőt, a fogyasztó számára előírt

határidő be nem tartása pedig az alperes mentesüléséhez vezet. Ezzel szemben az alperes számára az adatbeszerzés körében határidőt nem ír elő a kikötés, ezáltal a teljesítésére nem szab világos határidőt, melynek eredményeként a fogyasztónak az alperes teljesítéséhez fűződő érdekeit súlyosan sérti. A bíróság álláspontja szerint a teljesítés esedékessége az alperes magatartásától függ, hogy hány alkalommal kér újabb dokumentumot a fogyasztótól. A feltétel lehetővé teszi az eljárás elhúzódását és azt is eredményezheti, hogy az elévülési idő túllépése miatt a fogyasztó nem tudja bírói úton érvényesíteni igényét a biztosító megtagadó döntése esetén.

[20] Tartalmazta még az ítélet a bíróság részletesen megindokolt álláspontját a keresettel támadott további feltételeket illetően. Eszerint a Nyilatkozat Komplette járműbiztosításhoz megjelölésű irat a felperes keresetösségi joga hiányában nem volt vizsgálható. Az ÁVF IX.2., IX.5. és IX.6. pontjaiban, a Járművek Casco biztosításának különös feltételei IX.2.5. pontjában, az Ügyfélértékelő XVII.3. pontjának első bekezdésében írt kikötések tisztességtelennek minősültek, az ÁVF IX.3. c), d), e), k) pontjaiban, a Járművek Casco biztosítási feltételek VII.2. és VII.2.2. pontjában és az Ügyfélértékelő XVII.3. pont második bekezdésében szabályozott feltételek azonban nem.

[21] Az alperes fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság kiegészített ítéletének fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatta, az Általános Vagyonbiztosítási Feltételek VI.4.1. pontjának első bekezdése, IX.1., IX.10., XIII.1. pontja és a Járművek Casco biztosításának különös feltételei IX.2.1. pontja tekintetében a keresetet elutasította, egyúttal mellőzte a közleményből az elutasítással érintett rendelkezéseket. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[22] A jogerős ítélet indokolása szerint előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését az ítélet tábla nem találta szükségesnek, mivel az alperes által felhozott releváns kérdések az EUB eddigi döntései alapján elbírázhatóak voltak.

[23] Az egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosító kikötés (ÁVF VI.4.1. pont első bekezdés) kapcsán megállapította az ítélet tábla, hogy nem változtatja meg egyoldalúan az alperessel szerződők hátrányára a szerződésből eredő jogokat és kötelezettségeket, és különösen nem indokolatlanul, ezáltal – az EUB C-415/11. számú ítéletében megadott zsinórmérték szerint – az alperes tisztességes és méltányos eljárás esetén észszerűen elvárhatta, hogy a fogyasztó egyedi megtárgyalást követően elfogadja. Értékelte idetartozóan a másodfokú bíróság, hogy a kérdéses feltétel nem értékkövetési kikötés, célja azonban az értékkövetéshez hasonlóan a díjvalorizáció. Az ítélet tábla ezért a biztosítási tevékenységről szóló 2014. évi LXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Bit.) 121. § (1) bekezdés e) pontja, 156. § (2) bekezdése irányadónak tekintett alkalmazásával figyelembe vette, hogy a biztosító társaságok díjbevételeinek fedezniük kell a kárkifizetéseiket, az őket terhelő közterheket, továbbá a mindezek kifizetését követően jelentkező nyereségüket, másrészt pedig a biztosítók díjbevételeit a biztosítottak kockázatközössége adja össze. Az alperes a tevékenységével együtt járó kiadásnövekedését a bevételei emelésével ellensúlyozza. Mivel pedig bevétele a kockázatközösség díjbefizetéseiből származik, végső soron a kárkifizetési többletet, illetve megnövelt közterheket e kockázatközösség tagjai, az egyes biztosítottak viselik. Rámutatott még, hogy amennyiben a támadott kikötés tisztességtelenség folytán kiesne a szerződésből, az alperesnek nem lenne lehetősége a díjat a megnövekedett költségeihez igazítani. Nem csupán a Ptk. 6:466. § (1) bekezdése alapján a biztosítási évfordulóra, de a 6:446. §-a alapján, az

azonos módozatú szerződések kárgyakoriságának, illetve átlagkárának emelkedésére mint kockáztnövekedésre hivatkozással 30 napos felmondási idővel is felmondhatná a szerződést, amivel a fogyasztók oldalán új szerződés kötésének szükségessége merül fel. Az egyoldalúság hiányát támasztotta alá még az is, hogy a kikötés értelmében az alperes nem hárítja át a fogyasztókra a kárgyakoriság, illetve az átlagkár 4 %-ot meg nem haladó emelkedéséből eredő többletkiadásait, vagyis megosztott a kockázat az alperes és a fogyasztók között. Az ÁVF VI.4.1. pontja a határozatlan időre megkötött biztosítási szerződések díjának egyoldalú módosításának lehetőségét – az értékkövetés intézményétől eltérően – nem az árszínvonal változásához, hanem a biztosító kárkifizetését ennél közvetlenebb módon meghatározó körülményekhez, a kárgyakoriság és az átlagkár mértékéhez, illetve ezek változásához, emellett pedig a biztosítót terhelő közterhek megváltozásához köti. A kérdéses feltétel tartalmazza azokat a körülményeket, amelyek a díjemelésre okot szolgáltatnak, miáltal nem ütközik a Ptk. 6:104. § d) pontjának első fordulatába: nem teszi lehetővé, hogy a vállalkozás a szerződésben meghatározott alapos ok nélkül emelje meg egyoldalúan a szerződésben megállapított pénzbeli ellenszolgáltatás mértékét. Teljesül a második fordulatból kitűnő elvárás is: a kikötés a szerződés alapos okkal történő egyoldalú módosítása esetére kifejezetten biztosítja a szerződés felmondásának jogát.

[24] Az elsőfokú ítélet jogi álláspontjával szemben, ami azon alapult, hogy előző évi átlagkár, illetve kárgyakoriság alapján kidolgozott díjemelés alapjául szolgáló adatok lényeges elemei nem átláthatók a szabályozás alapján a fogyasztó számára, ezekkel csupán az alperes rendelkezik, az ítéletábra megállapította, hogy mindennek a kikötés érthető és világos volta tekintetében nincs ügydöntő jelentősége. A Bit. 156. § (2) bekezdéséből kitűnő követelményhez hasonlóan ugyanis nem a biztosítási szerződés megkötésekor kell megismerhetőnek lennie a szerződő fél számára az említett körülményeknek, hanem a díjmódosítás érvényesítésekor: az alperesnek ez utóbbi alkalommal kell az ügyfél részére egyértelmű tájékoztatást adnia a díjemeléssel érintett és nem érintett elemek vonatkozásában. A tényleges szerződési gyakorlatnak azonban nincs jelentősége a kikötés tisztességtelenségének megítélésében. Egyebekben pedig a tisztességtelenség okaként megjelölt információhiány a szerződés megkötésekor szükségszerűen áll fenn.

[25] Hangsúlyozta az ítélet, hogy a kikötés világossága és érthetősége nemcsak azt – az egyébként hiánytalanul teljesülő – követelményt támasztja a kikötéssel szemben, hogy annak megfogalmazása alaki és nyelvtani szempontból legyen közérthető, hanem azt is – miként erre az EUB több határozatában (C-26/13., C-143/13., C-94/14.) is rámutatott –, hogy a fogyasztónak pontos és érthető szempontok alapján értékelnie kell tudni a számára a szerződésből fakadó gazdasági következményeket. A vizsgált kikötés ennek az elvárásnak megfelel: meghatározza azokat a körülményeket (kárgyakoriság, átlagkár, közterhek), amelyek változása esetén sor kerülhet a díjemelésre, és meghatározza annak lehetséges legnagyobb mértékét is. Az átlagosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó ezért a kikötés alapján meg tudja állapítani a szerződéskötés időpontjában, hogy a feltételben meghatározott körülmények bekövetkezése esetén azok hatásával arányos mértékű, legfeljebb azonban 100 %-os díjemelés lehetőségével kell számolnia. A fogyasztónak módjában áll megfontolni, hogy a biztosítási érdekével (adott értékű vagyontárgy biztosítási fedezetének fenntartásával) arányban áll-e a megemelt díj, másrészt azt is módjában áll ellenőrizni, hogy az alperes által meghatározott emelt díj miként viszonyul a piaci versenytársai által kínált azonos szolgáltatások díjaihoz. Ezáltal a gazdasági érdekeinek megfelelő döntéshozatalhoz a kellő időben rendelkezésére állnak a szükséges

adatok. A másodfokú bíróság álláspontja szerint ezért a támadott rendelkezés a világosság és érthetőség követelményének megfelel.

[26] Biztosítási esemény bejelentését szabályozó feltételeket tekintve (ÁVF IX.1. pontja, Járművek Casco biztosításának különös feltételei IX. 2.1. pontja) azért nem értett egyet a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet megállapításával, miszerint amennyiben a biztosított a nyitva álló idő alatt a biztosító által előírt adatokat nem jelenti be, úgy a biztosítónak nem keletkezik fizetési kötelezettsége, mert a Ptk. 6:453. §-a utóbbihoz azt is megköveteli, hogy emiatt a biztosító kötelezettsége szempontjából lényeges körülmény kideríthetetlenül váljon. A biztosító szolgáltatási kötelezettség alóli mentesüléséhez nem vezet automatikusan a bejelentési, felvilágosítási kötelezettség elmulasztása. Ahhoz, hogy az alperes kötelezettsége ne álljon be, további feltétel a két napos kárbejelentési határidő elmulasztásán felül az is, hogy ez a mulasztás releváns körülmények kiderítését akadályozza meg. Értékelt még az ítélet, hogy jelen kor technikai eszközei mellett a kárbejelentés 2 napon belüli megtétele nem ró aránytalan terhet a fogyasztóra, különös tekintettel arra, hogy az alperes szabályzata telefonon vagy e-mailen történő bejelentést is elfogad. Utalt a Fővárosi Ítélet 4.Pf.20.761/2022/13. számú ítéletére, melyből kiemelte: bár a bejelentési határidőt szabályozó kikötés nem tartalmaz kimentési lehetőséget, a határidő elmulasztása – túl a fenti konjunktív feltétel szükségességén – nem eredményezi a fogyasztó jogvesztését, mivel e határidő elévülési jellegű, így a jogviszonyra is irányadó Ptk. 6:24. § (1) bekezdése alapján a fogyasztót a kötelezettsége teljesítésében akadályozó menthető ok – mint pl. az, hogy valamely információ nem áll rendelkezésére – a határidő nyugtvánát eredményezi.

[27] Nem értett egyet a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletnek a Ptk. 6:104. § (2) bekezdés a) pontjára alapított érvelésével sem, mivel a vizsgált határidő elmulasztásából nem következik álláspontja szerint szerződéses nyilatkozat megtétele vagy elmulasztása a fogyasztó részéről. A kikötés a Ptk. 6:102. § (1) bekezdése alapján sem minősült tisztességtelennek, mivel nem bontja meg szükségtelenül és egyoldalúan a fogyasztó hátrányára a szerződésből származó jogok és kötelezettségek egyensúlyát; semmivel nem terhebb a fogyasztó számára két napon belül bejelenteni a káreseményt, mint azt követően.

[28] Az esedékességre vonatkozó szerződéses feltétel (ÁVF IX.10. pont) kapcsán az ítélet 4.Pf.20.761/2022/13. számú ítéletében kifejtett álláspontját fenntartotta. Kiemelte, hogy a támadott kikötések nem teremtenek lehetőséget a biztosító részére a teljesítés határidejének indokolatlan meghosszabbítására, kifejezetten záros határidőt írnak elő a szolgáltatás teljesítésére. Értékelt, hogy a kikötés kiesésével azt nem írottak kellene tekinteni, helyére a Ptk. diszpozitív szabálya lépne a 6:35. § (3) bekezdés szerint. Az alperes szolgáltatása a teljesítés előkészítéséhez szükséges idő elteltével válna esedékessé, amely kedvezőtlenebb a fogyasztóra, nem tekinthető világosabbnak. Leszögezte, hogy észszerűen nem köthető a szolgáltatás esedékessége a biztosítási esemény időpontjához, és a kárbejelentést sem előzheti meg a teljesítési kötelezettség. A kockázatközösség megalapozott kárkifizetésekhez fűződő érdeke miatt pusztán a kár bejelentéséhez sem kapcsolódhat annak a teljesítési határidőnek a megnyílta, amelynek leteltével az alperes szolgáltatása esedékessé válik.

[29] Az elévülés szabályát (ÁVF XIII.1. pont) tekintve elsőként azt rögzítette az ítélet, hogy az alperes álláspontjával szemben a kikötés tisztességtelenségének vizsgálatát nem zárta ki egyedi megtárgyalás. Egyebekben az egy éves elévülési határidővel kapcsolatos általános

szerződési feltételt nem teszi egyedileg megtárgyalttá a checkbox kipipálásának lehetősége. Közérdekű perben nem vizsgálható a feltételrendszer egyedi megtárgyaltsága (BH2014. 83., Kúria Pfv.V.21.742/2019/7., Pfv.V.21.096/2021/7.).

[30] A feltétel érdemi vizsgálatával az ítéletábra arra jutott, hogy mivel a Ptk. 6:22. § (4) bekezdése kizárólag az elévülés kizárását tiltja, a szerződő felek megállapodhatnak ötévesnél rövidebb elévülési időben és a törvénytől eltérően meghatározhatják az elévülést megszakító körülményeket, módosíthatják a nyugvás idejére vonatkozó határidőt is. Azzal, hogy a Kúria Pfv.20.152/2020/7. számú ítélete a Ptk.-nak a megszakításra vezető jogi tények eltérő szabálya miatt jutott az egyéves elévülési időre vonatkozó kikötés tisztességtelenségéhez [Ptk. 6:25. § (1) bekezdés], az ítéletábra a Kúriának a régi Ptk. hatálya alatt hozott határozatait tekintette irányadónak, és azokra figyelemmel vizsgálta a Ptk. 6:102. § (2) bekezdése szerint a kikötésnek a szerződés egyéb feltételeihez való viszonyát. Értékelte az ÁVF XIII.3. pontjának tartalmát az elévülés megszakításának szabályozása körében („a szerződőnek vagy biztosítottnak a követelés teljesítésére irányuló, a biztosítóhoz címzett első írásbeli felszólítása az elévülést megszakítja”), az ÁVF XIII.4. pontját az elévülés nyugvásának szabályozásával („ha az elévülés nyugszik, az akadály megszűnésétől számított egy éves határidőn belül a követelés akkor is érvényesíthető, ha az elévülési idő már eltelt vagy abból egy évnél kevesebb van hátra”). Megállapította, hogy az ügy tényállása a Kúria Pfv.20.152/2020/7. számú tényállásától jelentősen eltér. Az ÁVF módosítása miatt a perbeli esetben megállapított tényállásra (az ÁVF releváns rendelkezéseire) figyelemmel az elbírálás szempontjai lényegében megegyeznek a Kúria Pfv.V.20.857/2021/9. és Pfv.V.21.270/2017/9. számú ítéleteinek alapját képező jogszabályi környezetben irányadókkal. Az ÁVF a régi Ptk.-hoz hasonlóan elévülést megszakító körülményként szabályozza a teljesítésre irányuló írásbeli felszólítást; továbbá a Ptk. és a régi Ptk. szabályaihoz képest is kedvezőbb a fogyasztóra, amikor az elévülés nyugvására három hónapos helyett egyéves igényérvényesítési határidőt enged. A fogyasztó az elévülést különösebb nehézség nélkül, az alpereshez intézett írásbeli felszólítással egy alkalommal megszakíthatja, akadályoztatása esetén igényét – az ötéves elévülési időre vonatkozó szabályhoz hasonlóan – egy év alatt érvényesítheti, ezért nincs olyan ok, amely a korábban hatályos szabályozás alatt kialakult ítélezési gyakorlattól való eltérést indokolná. Az egyéves elévülési határidőre vonatkozó rendelkezés tisztességtelensége ezért nem volt megállapítható: a kikötés nem okoz az elvárható magatartást tanúsító fogyasztónak jelentős nehézséget, az elévülés nyugvásának jogintézményére tekintettel pedig öt méltánytalanság sem érheti.

[31] Kitért még az ítélet a hatósági bejelentési kötelezettség (ÁSZF IX.2. pont és Járművek Casco biztosításának különös feltételei IX.2.5. pont) és a kézbesítési vélelem (Ügyfélértékelő XVII.3.) tisztességtelenségének vizsgálatára, amelyekkel kapcsolatban egyetértett a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélettel.

Felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem

[32] felperes1 felülvizsgálati kérelmében az ÁVF IX.10. pontja tekintetében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen az ügyben másodfokon eljáró bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, másodlagosan – tartalma szerint – az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Az ÁVF VI.4.1. pontjának első bekezdésében, IX.1. pontjában, XIII.1. pontjában és a Járművek Casco biztosításának különös feltételei IX.2.1. pontjában írt

szerződési feltételek tekintetében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és helyette új határozattal az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.

[33] Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (4) és (5) bekezdéseibe, a Ptk. 6:104. § (2) bekezdés a) és d) pontjaiba, 6:102. § (1) bekezdésébe, 6:103. § (2) bekezdésébe ütközően jogszabálysértő.

[34] Az ÁVF IX.10. pontját illetően állította, hogy a jogerős ítélettel nem teljesült az indokolási kötelezettség szabálya, mivel a másodfokú bíróság egy korábbi, a 4.Pf.20.761/2022/13. számú ítéletére anélkül utalt, hogy összevetette volna a két ügy ténybeli és jogi alapját. Az ítélet indokolásából ezáltal nem tűnik ki, hogy a bíróság a döntését mire alapította (Kúria Gfv.30.168/2022/11., Pfv.I.20.288/2022/8.). Érdemben a Ptk. 6:102. § (1) bekezdésére, a 93/13/EGK irányelvre (a továbbiakban: fogyasztói irányelv) és az annak alkalmazására vonatkozó iránymutatásról készített bizottsági Közleményre (2019/C 323/04, a továbbiakban: Közlemény) hivatkozással állította, hogy az ÁVF IX.3. és 4. pontjaiban foglalt rendelkezések mellett a vizsgált szerződéses feltétel nem világos és nem érthető, mivel abból nem tűnik ki a határidő kezdő időpontja, nem állapítható meg egyértelműen és kiszámíthatóan az utolsó irat biztosítóhoz való beérkezése időpontja sem. A fogyasztó arról sem értesül, hogy a biztosító mely további iratok beszerzését tartja szükségesnek, így nem ismerhető fel számára a kezdő időpont. A határidő kezdő időpontjának nagyfokú bizonytalansága miatt nem volt észszerűen elvárható a fogyasztótól, hogy a szerződéses feltételt egyedi megtárgyalással elfogadja (C-415/11). A jogerős ítélet álláspontjától eltérően a záros határidő alapvető feltétele, hogy mind a kezdő, mind a befejező időpontja egyértelműen és mindkét fél számára azonos tartalommal megállapítható és értelmezhető. Hangsúlyozta, hogy az alperes döntésének függvénye, hogy a fogyasztónak milyen iratokat kell benyújtania, saját teljesítési határideje szempontjából tehát döntő ráhatása van, ami egyoldalú hatalmasságot eredményez a saját teljesítése esedékességének befolyásolására. Mindez jelentős egyenlőtlenség a Ptk. 6:35. § (3) bekezdésében írt teljesítési szabályhoz képest. Állította még, hogy a Kúria Gfv.V.30.247/2021/9. számú ítélete a Ptk. 6:103. § (2) bekezdése alapján a perbelivel azonos feltétel tisztességtelenségére jutott. Megjegyezte, perbeli állítása az volt, hogy nem tartható bizonytalanságban a fogyasztó az alperes kötelezettsége beálltának kezdő időpontját illetően; a feltétel a Ptk. 6:102. § (1) bekezdése szerint tisztességtelennek minősül.

[35] Fenntartotta, hogy az ÁVF VI.4.1. pontjában foglalt kikötés a Ptk. 6:104. § (2) bekezdés d) pontjába, 6:102. § (1) bekezdésébe, 6:103. § (2) bekezdésébe ütköző, és emiatt tisztességtelen. Ezzel kapcsolatban hangsúlyozta, hogy a jogerős ítélettel értékelt körülményekkel szemben a felperes nem a díjnövelés jogszerűségét és az indexálás indokoltságát, hanem azt vitatta és állította a perben, hogy a díjemelés további feltétele, hogy az emelés a szerződéses egyensúlyt ne borítsa fel és a fogyasztó képes legyen megítélni az emelés helytállóságát, valamint azt is, hogy arra valóban az előre rögzített feltételeknek megfelelően került sor. A tisztességtelenség megállapítása nem annak függvénye, hogy a szerződésből való elhagyása milyen jogkövetkezményekkel jár. A felperes nem a díjkorrekció alkalmazhatóságát vitatta, és az elsőfokú bíróság sem arra alapította a feltétel tisztességtelenségének megállapítását, hogy maga az indexálás volna tisztességtelen. Nem az egyoldalú díjmódosítás ténye az, ami tisztességtelenséghez vezet az ügyben, hanem a szabályozás megfelelőségének és transzparenciájának hiánya. A másodfokú bíróság az adott feltétel egyszerű nyelvtani értelmezését sem végezte el, és figyelmen kívül hagyta a kikötés megfogalmazásának módját.

[36] Kiemelte, hogy az alperes a biztosítási díj mértéke módosításának okaként jelölt egyrészt a saját, értelemszerűen a fogyasztó által nem ismert nyilvántartásain alapuló okokat jelölt meg a vizsgált feltételben, másrészt a biztosítási szolgáltatást érintő közterhek változását. A kikötés formálisan valóban felsorolja az egyoldalú módosítást lehetővé tevő okokat, de olyan módon, hogy azok tartalmilag nem értékelhetők a fogyasztók számára, így nem állapítható meg, hogy alapos oknak minősülnek-e. A kikötés alapján nem kerül a fogyasztó abba a helyzetbe, hogy előre megbecsülhesse, hogy a díjmódosítás alapja tartós jogviszonyban előre láthatóan milyen nagyságú terhet jelenthet a legfeljebb 100%-os mértéken belül. A feltétel ezért nem átlátható és nem világos. Mindezt nem ellentételezi a felmondhatóság, mert az nem az előre kalkulálhatóság szerződéses ellensúlya, hanem a konkrét emelés el nem fogadása esetére biztosított lehetőség a fogyasztó számára. Hangsúlyozta, hogy nem publikus, semmilyen mértékben nem prognosztizálható és nem átlátható feltételek nem teszik lehetővé, hogy a fogyasztó a szerződéskötéskori kötelezettségvállalása hosszabb távú jogkövetkezményeit legalább nagyságrendileg előre lássa.

[37] A Kúria 2/2014. PJE határozata és a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény (a továbbiakban: PK vélemény) alapján is megállapítható ezért álláspontja szerint, hogy a keresettel támadott kikötés az átláthatóság ott írt követelményének nem tesz eleget: a fogyasztó számára érthető és a körülmények megváltozásának következményeit elmagyarázó rendelkezéseket a transzparencia elvének megfelelően egyáltalán nem tartalmaz. Nem tesz eleget az egyértelmű és érthető megfogalmazás, az objektivitás és az átláthatóság elvének. A feltételből nem tűnik ki, hogy az oklistában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülményváltozásból eredő többletkötelezettség keletkezésének melyek az indokai, és nem olvasható ki a fogyasztó számára a kötelezettségei változásának mechanizmusa és annak lehetséges mértéke sem. Nem derül ki a kikötésből, hogy a felsorolt körülmények milyen okból, mértékben és módon hatnak ki a jelzett tényezőre, a ténylegesség és az arányosság elvének betartásával. A pusztá felsorolása a körülményeknek a felsorolt elveket nem meríti ki. Nem teljesül ezáltal a szerződéskötéskor való felmérhetőség, a bekövetkezéskor pedig az ellenőrizhetőség.

[38] A három szerződésmódosítási ok, a kárgyakoriság, az átlagkár és a közterhek számításának mechanizmusa sem tűnik ki a feltételből. Emellett a kárgyakoriság, az átlagkár fogalma és konkrét számítási módja csak az alperes előtt ismert információ. A közterhek kapcsán sem derül ki, hogy mely közterhek változása, milyen súllyal és milyen módon számít a díj korrekciója során. Hangsúlyozta mindezen felül, hogy az átlagkár és a kárgyakoriság mértéke az alperes nyilvántartásán alapul, ebből következően saját üzletpolitikájából következik, és így az objektivitás is sérül. A fogyasztó számára nem mérhető fel a szerződéskötéskor a kikötés alapján potenciálisan felmerülő díjmódosítások lehetséges iránya, mértéke és mechanizmusa, és nem tudja ellenőrizni a szerződésmódosítás irányának, mértékének megfelelőségét, az arányosság és a szimmetria elvének érvényesülését sem.

[39] Az ÁVF IX.1. pontjának – azzal együtt a Járművek Casco biztosításának különös feltételei tartalmilag azonos IX.2.1. pontjának – tisztességtelenségét illetően [Ptk. 6:104. § (2) bekezdés a) pont, 6:102. § (1) bekezdés] azt emelte ki, a Ptk. 6:453. §-ára hivatkozás mellett a felek együttműködési és tájékoztatási kötelezettségére, az eset körülményére tekintettel lényegesen és indokoltan hosszabb időtartam szükséges a bejelentési kötelezettség

teljesítésére. A két munkanapos bejelentési határidő, amelyet az alperes előírt a fogyasztó számára, az ÁVF szerinti tartalommal teljesítendő bejelentésre nem elegendő, a károsodott vagyontárgyak felmérése is lényegesen hosszabb időt indokolhat adott esetben. A bejelentés elmulasztására a Ptk. kimentést nem enged, ami azt jelenti, hogy a határidő elmulasztása a bejelentés, a szerződéses nyilatkozat elmulasztásának minősül. A biztosító hivatkozhat a mentesülésre.

[40] Az ÁVF XIII.1. pontjában foglalt rendelkezés tisztességtelenségével kapcsolatban [Ptk. 6:102. § (1) bekezdés] kifejtette, hogy az elévülés megváltozott szabályai (Ptk. 6:22. §, 6:25. §, 6:24. §) mellett, ahogy azokat a Kúria a Pfv.20.152/2020/7. számú ítéletében is értelmezte és az elévülési határidő tisztességtelenségét megállapította, tisztességtelennek minősül az egyéves elévülési határidő kikötése. Az alperes a vizsgált szerződéses feltétellel az elévülési időt ötödére csökkentette, a kezdő időpontra vonatkozó szabályozás pedig megegyezik a Ptk. szabályaival. A diszpozitív szabályoktól történő egyoldalú eltérést a bírói gyakorlat egyértelműen úgy értékeli, hogy maga a diszpozitív szabály a jogalkotó által a tipikus esetekre modellezett rendelkezés, vagyis a felek között egyensúlyt teremtő szerződéses igazságosság elvén alapul. Az alperes az ötéves elévülési időt egyoldalúan minimalizálta, a vizsgált kikötés ezért mindenképpen tisztességtelen.

[41] Álláspontja szerint mulasztott a másodfokú bíróság, amikor nem vizsgálta, hogy a fogyasztótól tisztességes és méltányos eljárás esetén észszerűen elvárható volt-e egyedi tárgyalást követően az érintett feltétel elfogadása. Hangsúlyozta, egyedül az alperes gazdasági érdekét szolgálja az egyéves elévülési szabály. Nem azonosítható a kikötésnek a veszélyközösség érdekében vonatkozó jellege. A kikötés a fogyasztó számára indokolatlan és egyoldalúan hátrányos, jelentős érdeksérelmet okoz, egyebekben a kockázatfelosztás jellegét nem befolyásolja.

[42] Rámutatott még, hogy az elévülési idő drasztikus lerövidítése olyan igényérvényesítési kötelezettséget ró egyebekben a biztosítóval szerződő félre, amely a szerződés céljának a megvalósítását is veszélyeztetheti [Ptk. 6:439. § (1) bekezdés]. Megbontja ugyanis a szolgáltatás, ellenszolgáltatás egyensúlyát is azzal, hogy a fogyasztó által megfizetett díjak adott esetben ellentételezés nélkül maradhatnak az elévülési idő lerövidítésének következményeként. A jogerős ítélet álláspontjával és az ott értékelt körülményekkel szemben nem minden felszólítás, csak az első írásbeli felszólítás alkalmas a szerződési feltételek szerint az elévülés megszakítására, ami azt is jelenti, hogy amennyiben az első felszólításra az alperes nem teljesít, további felszólításnak már nincs elévülést megszakító hatása. A nyugvás esetén az egyéves igényérvényesítési határidő csak akkor illeti meg a fogyasztót, ha menthető okból nem tudta követelését érvényesíteni, azaz csak meghatározott feltételek fennállása esetén érvényesül, nem általánosan, nem minden esetben. Mindezzel a két kiemelt feltétel sem teremt szerződéses ellensúlyt az elévülési idő drasztikusan lerövidített szabályával szemben.

[43] Megjegyezte még, hogy a jogerős ítéletben felhozott két kúriai ítélet és a perbeli ügy kapcsán az ügyszakosság nem állapítható meg, az elévülési idő indokolatlan csökkentését viszont precedens jellegűen állapította meg a Kúria a Pfv.20.152/2020/7. számú ítéletében.

[44] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban fenntartására irányult, egyetértett annak jogi indokaival. Indítványozta egyben az EUB előtt előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését annak a kérdésnek a megválaszolására, hogy a fogyasztói irányelv mellékletének 2. a) és b) pontjait úgy kell-e értelmezni, hogy annak alkalmazásában a fogyasztókkal kötött biztosítási szerződések azon kikötése, amely a biztosítónak alapos okból egyoldalú szerződésmódosítást tesz lehetővé, kizárja a tisztességtelenség megállapítását, ha határozatlan időre szóló szerződésben jelenik meg és megfelelő értesítés mellett felmondási jogot biztosít a biztosítottnak. Illetve hogy sérti-e a jóhiszeműség és tisztesség követelményét az az ügyleti feltétel és ehhez képest alkalmazható-e az Aziz doktrína, amelyet a fogyasztók az ügyleti feltételt alkalmazó biztosító gyakorlatában külön tájékoztatás után tömegesen kifejezetten is elfogadnak.

[45] A felülvizsgálati kérelemmel szemben kiemelte, hogy a felperes az ÁVF IX.10. pontját illetően a Ptk. 6:103. § (2) bekezdésére nem alapította a keresetét, utalt egyebekben a kárrendezési tájékoztató vonatkozó szabályára is. Az ÁVF VI.4.1. pontját illetően szintén kiemelte a felülvizsgálati kérelem meg nem engedett hivatkozását a Ptk. 6:103. § (2) bekezdésére. Az ÁVF XIII.1. pontját illetően hivatkozott az EUB C-415/11. számú ítéletére és a Ptk. 6:78. § (2) bekezdése alapján arra, hogy a vele szerződő biztosítottak az egyéves elévülési idő kikötését külön tájékoztatás után tömegesen kifejezetten elfogadják.

A Kúria döntése és annak jogi indokai

[46] A Kúria elsőként rögzíti, hogy a kereset tárgya és a felülvizsgálati eljárásban a későbbiekben részletezettek szerint érdemben vizsgálható jogszabálysértések mellett, továbbá annak figyelembevételével, hogy az EUB további értelmezést nem igénylő tartalommal állást foglalt már a fogyasztóval kötött szerződésekben alkalmazott szerződési feltételek tisztességtelenségének szempontrendszeréről, a Kúria nem találta indokoltnak, ezért elutasította az alperes kérelmét a felülvizsgálati eljárás tárgyalásának felfüggesztésére és az EUB előtt előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére [Pp. 126. § (1) bekezdés a) pont, 130. §].

[47] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között, vagyis az elsőfokú ítéletet az ÁVF VI.4.1., IX.1., IX.10., XIII. 1. és a Járművek Casco biztosításának különös feltételei IX.2.1. pontját érintően megváltoztató és a keresetet ebben a körben elutasító részében vizsgálta felül, és a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okból az alábbiak szerint jogszabálysértőnek találta.

[48] A felülvizsgálati eljárás kereteinek tisztázásához előrebocsátja a Kúria, hogy a felülvizsgálati eljárás nem folytatása az ügy érdemében hozott jogerős ítélettel befejezett pernek. A felülvizsgálat a jogerős ítélet, illetve az ügy érdemében hozott jogerős végzés ellen igénybevehető rendkívüli perorvoslat. Felülvizsgálati jogkörét a Kúria – az ügyben nem irányadó három kivételtől eltekintve – a felülvizsgálati kérelem keretei között és az ott megjelölt jogszabálysértés vizsgálatával gyakorolhatja. Az előzőekből nem csak az következik, hogy a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, és nem lehet tárgya sem olyan tény-, sem pedig jogkérdés, amely a megelőző eljárásban nem merült fel, de következik az is, hogy a felülvizsgálatot kérő félnek a jogerős határozat indokaival, érveivel

szemben, azok cáfolatára kell az ellenérveit megfogalmaznia. A jogerős határozat abban a részében, amelyet a felülvizsgálati kérelem nem vagy csupán úgy támad, hogy kérelme az adott körben nem rendelkezik maradéktalanul a Pp.-ben előírt tartalmi elemekkel, nem bírálható felül – egyben irányadó – a felülvizsgálati eljárásban.

[49] A felülvizsgálati kérelem tárgyát képező, a felperes keresetével támadott szerződési feltételek anyagi jogi minősítését illetően – egyben a jogerős ítéletnek a következőkben részleteiben értékelt vizsgálati módszerével szemben – a Kúria rögzíti (Pfv.I.20.768/2023/8., Pfv.20.152/2020/7.), hogy a tisztességtelen általános szerződési feltételek érvénytelenségének szabályait a Ptk. a fogyasztói irányelv rendelkezéseit alapul véve szabályozza, ezért a Ptk. szabályainak értelmezésénél figyelemmel kell lenni az EUB határozataira. Az EUB állandó ítélkezési gyakorlata szerint a hatásköre kiterjed a fogyasztói irányelv 3. cikk (1) bekezdésében és az irányelv mellékletében szereplő tisztességtelen feltétel fogalmának értelmezésére, a szerződési feltétel tisztességtelen jellegének értékelése során figyelembe veendő szempontrendszer megállapítására. Az EUB értelmezéseit bemutató Közleményben foglaltak szerint az EUB a határozataiban azt az értelmezést adta, miszerint a fogyasztói irányelv 3. cikk (1) bekezdésében és a tizenhatodik preambulumbekkezdésében foglaltakból következően a jóhiszeműség hiánya és a jogokban és kötelezettségekben egy szerződési feltétel által előidézett jelentős egyenlőtlenség között kapcsolat áll fenn. A tizenhatodik preambulumbekkezdés a felek alkupozícióját tárgyalja és kifejti, hogy a jóhiszeműség követelménye abban az esetben teljesül, ha az eladó vagy szolgáltató méltányosan és tisztességesen jár el a fogyasztóval szemben, és figyelembe veszi a fogyasztó törvényes érdekeit. A fogyasztó kárára előidézett jelentős egyenlőtlenséget pedig a felek megállapodása hiányában irányadó nemzeti szabályok értelmezése útján kell értékelni annak megítélése érdekében, hogy a szerződés a hatályos nemzeti jogban szabályozottnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe hozza-e a fogyasztót, és ha igen, akkor mennyiben. Annak további megállapításához, hogy az egyenlőtlenséget a jóhiszeműség követelményével ellentétben idézték-e elő, azt kell megvizsgálni, hogy az eladó vagy szolgáltató a fogyasztóval szembeni tisztességes és méltányos eljárása esetén ésszerűen elvárhatta-e, hogy utóbbi egyedi megtárgyalást követően elfogadja az érintett feltételt (C-415/11. Aziz ítélet 68., 69. pont).

[50] Az előzőekben részletezett szempontrendszert a felülvizsgálati eljárás tárgyává tett szerződési feltételekre konkretizáltan a Kúria a következőket állapította meg.

[51] A biztosítási esemény bejelentésére vonatkozó kikötéseket tekintve (ÁVF IX.1., Járművek Casco biztosításának különös feltételei IX.2.1.) helytálló a jogerős ítélet jogi álláspontja abban, hogy a vizsgált feltételek nem esnek a Ptk. 6:104. § (2) bekezdés a) pontjának hatálya alá, miáltal a Ptk. e szabálya szerint nem minősültek tisztességtelennek.

[52] A Kúria a Ptk. hivatkozott rendelkezését és azzal összefüggésben a biztosított bejelentési kötelezettségének szerződéses szabályát a Pfv.I.20.768/2023/8. számú ítéletében már értelmezte, és kimondta, hogy a vizsgált törvényi tényállás hatálya alá az olyan határidőhöz kötött magatartások tartoznak, amelyeket szerződési feltétel a fogyasztó szerződési nyilatkozata megtételének vagy elmulasztásának minősít. Biztosítási szerződéses jogviszonyban a biztosítási esemény meghatározott időn belül megteendő bejelentését előíró szerződéses kikötés (ezzel a tartalommal) nem olyan rendelkezés, amely a fogyasztó meghatározott magatartását szerződéses nyilatkozata megtételének vagy elmulasztásának minősítené.

[53] Helytállóan hivatkozott viszont a felülvizsgálati kérelem a vizsgált szerződéses feltételeknek a Ptk. 6:102. § (1) bekezdése szerint megállapítható tisztességtelenségére.

[54] A biztosítási esemény bekövetkezésének esetére vonatkozó bejelentési kötelezettséget a Ptk. 6:453. §-a szabályozza: e kötelezettség körében helyezi el a biztosítási esemény bejelentésének, továbbá a szükséges felvilágosítás megadásának kötelezettségét, valamint a szerződő félnek, illetve a biztosítottnak azt a további kötelezettségét, hogy lehetővé kell tennie a felvilágosítások tartalmának ellenőrzését. A bejelentési kötelezettség alatt – e jogszabályhelyet az elvárható magatartás Ptk. 1:4. § (1) bekezdésében megfogalmazott elvének megfelelően értelmezve – a fogyasztó által teljesíthető kötelezettséget kell érteni, az ilyen kötelezettség elmulasztásához fűződik az a következmény, hogy a biztosító kötelezettsége nem áll be.

[55] Az ügyben vizsgált feltételek azt írják elő a fogyasztó számára, hogy a biztosítási esemény bekövetkezésének felfedezésétől számított rendkívül rövid, mindössze két munkanapos határidőn belül teljesítse a bejelentési kötelezettségét.

[56] Az így megfogalmazott szerződési feltételek azért hozzák jelentősen hátrányosabb helyzetbe a fogyasztót a jogszabályban szabályozotthoz képest, mert úgy állapítják meg a fogyasztó kötelezettségét, hogy annak elmulasztása olyan esetben is a biztosító kötelezettségének be nem állását eredményezi, amikor a fogyasztó nincs abban a helyzetben, hogy a kötelezettségét teljesíthesse {Pfv.I.20.768/2023/8. számú ítélet [79] pont}. A perbeli feltétel azt tekintetbe veszi ugyan, hogy mikor jut a fogyasztó tudomására a biztosítási esemény – hiszen nem a biztosítási esemény bekövetkezésétől, hanem a felfedezésétől számítja a bejelentési határidőt –, de arra a szintén jelentőséggel bíró körülményre, hogy a fogyasztó esetleg más okból vétlen a bejelentésre meghatározott határidő elmulasztásában, egyáltalán nincs tekintettel. A fogyasztóval szemben így megkövetelt két munkanapos bejelentési kötelezettség előírása nem értékelhető az alperes részéről méltányos és tisztességes, egyben a fogyasztó törvényes érdekeit figyelembe vevő eljárásnak.

[57] A Kúria mindebből arra következtetett – hasonlóan a Pfv.I.20.768/2023/8. számú ítélet [80] bekezdésében írt jogi állásponthez –, hogy az ÁVF IX.1. pontjában és a Járművek Casco biztosításának különös feltételei IX.2.1. pontjában rögzített általános szerződési feltételek a Ptk. 6:102. § (1) bekezdése szerinti tisztességtelenség okán érvénytelenek, mert a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel alkalmazójával szerződő fél hátrányára állapítják meg azáltal, hogy a Ptk. 1:4. § (1) bekezdésében foglalt alapelvi szabályhoz és a Ptk. 6:453. §-ának a biztosítási esemény bekövetkezésére vonatkozó bejelentési kötelezettséget megállapító szabályához képest olyan mértékben hozzák a fogyasztót hátrányosabb helyzetbe, hogy elfogadásukat a szerződési feltétel alkalmazója egyedi megtárgyalást követően észszerűen nem várhatta el a fogyasztótól. A másodfokú bíróság ezzel ellentétes jogi következtetése téves: az ítéletábra a Ptk. 6:102. § (1) bekezdését sértően utasította el a keresetet a biztosítási esemény bejelentésére vonatkozó szerződéses feltételekre vonatkozó részében. Az eljáró bíróságok közül az elsőfokú bíróság döntése a helytálló.

[58] A biztosító szolgáltatásának – teljesítési kötelezettségének – esedékességére vonatkozó szerződéses feltétellel (ÁVF IX.10.) összefüggésben megalapozatlanul hivatkozott a felülvizsgálati kérelem a Pp. 346. § (4) és (5) bekezdésének sérelmére. Nem vezetett az ügyben az indokolási kötelezettség szabályának megsértéséhez, hogy az ítéletábra az előtte folyamatban volt két ügy és az azokban felmerült jogkérdések azonosságának bemutatása nélkül utalt határozatában egy korábbi, általa irányadónak vett ítéletére. Döntésének indokolásából egyebekben kitűnik, hogy mely diszpozitív anyagi jogi rendelkezés és mely egyéb szempontok értékelésével következtetett a vizsgált szerződéses feltétel tisztességes jellegére. Utal egyben a Kúria az Alkotmánybíróság gyakorlatára is, amely szerint az indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye minimális elvárásként azt fogalmazza meg a bírói döntésekkel szemben, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, valamint annak értékeléséről határozatában számot adjon. Az indokolt hatósági döntéshez való jog viszont nem jelenti azt, hogy az ügyben eljáró bíróságot a felek valamennyi érvelése tekintetében részletes indokolási kötelezettség terhelné [7/2013. (III. 1.) AB határozat].

[59] A felülvizsgálati ellenkérelem eltérő hivatkozása miatt rögzíti még a Kúria, hogy a felperes keresete az ÁVF IX.10. pontjával kapcsolatban valóban a Ptk. 6:102. § (1) bekezdésén alapult, de ezt a felülvizsgálati kérelem sem lépte át. A felperes a felülvizsgálati eljárásban is a Ptk. 6:102. § (1) bekezdésére alapítottan állította a biztosító szolgáltatásának esedékességére vonatkozó kikötés tisztességtelenségét. A Ptk. 6:103. §-ára – pontosabban annak alkalmazásával hozott bírósági döntésekre – anélkül utalt, hogy felülvizsgálati kérelme indokait ebben a körben kifejtette volna.

[60] A jelzett szerződéses feltétel (ÁVF IX.10.) tisztességtelen jellegének érdemi megítélésében a Kúria – a következők szerint – szintén irányadónak tekintette a Kúria Pfv. I.20.768/2023/8. számú ítéletében kifejtetteket. Rögzíti egyúttal, hogy a Kúria Gfv.V.30.247/2021/9. számú ítélete a felülvizsgálati eljárás korlátai miatt nem foglalt állást a perbelivel azonos tartalmú szerződéses feltétel tisztességtelenségéről.

[61] Annak feltáráshoz, hogy az EUB által meghatározott – és korábban ismertetett – szempontrendszer szerint a teljesítési határidőre vonatkozó kikötés a hatályos nemzeti jogban szabályozottnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe hozza-e a fogyasztót, figyelembe vette egyrészt a Kúria a Bit. 124. § (2) bekezdését, amely azt szabályozza, hogy a biztosító milyen okirat bemutatásától teheti függővé szolgáltatása teljesítésének esedékességét. A Bit. ilyen okiratnak kizárólag a biztosítási esemény bekövetkezésének igazolásához, valamint a teljesítendő szolgáltatás mértékének meghatározásához szükséges okiratot ismeri el. Ide tartozik még a Ptk.-nak a teljesítés idejét szabályozó 6:35. § (3) bekezdése, amely arra az esetre, ha a teljesítés idejét az (1)-(2) bekezdés alapján nem lehet meghatározni, a kötelezett teljesítésének kötelezettségét a teljesítés előkészítéséhez szükséges idő elteltéhez kapcsolja. A teljesítés előkészítéséhez hozzátartozik annak tisztázása, hogy köteles-e a biztosító szolgáltatást teljesíteni, ennek eldöntéséhez pedig meg kell vizsgálnia azokat az okiratokat, amelyek a biztosítási esemény bekövetkezésének igazolásához, illetve a teljesítendő szolgáltatás mértékének meghatározásához szükségesek. Erre figyelemmel az a szerződéses szabályozás, amelyik a biztosítási szolgáltatás teljesítésének feltételeként a szolgáltatás iránti igény keletkezésének vagy mértékének megállapításához szükséges dokumentumok benyújtását határozza meg, összhangban van a Bit. előzőekben hivatkozott rendelkezésével, nem tér el a Ptk. 6:35. § (3) bekezdésétől.

[62] A konkrét szerződéses feltétel (ÁVF IX.10.) megfogalmazása – önmagában nézve – objektívnek mutatkozik, hiszen a kárrendezéshez szükséges utolsó okirat kézhezvételét követő tizenötödik napban határozza meg a biztosító szolgáltatásának esedékességét. Nem hagyható azonban figyelmen kívül az ÁVF ezzel kapcsolatos további szabályozása [Ptk. 6:102. § (2) bekezdés]. Nem csak a IX.3. pont tartozik ide, amely a)–l) pontokig terjedően tételezi a biztosítási esemény okozta károk és költségek jogalapjának és összecszerűségének megállapításához szükséges okiratokat, de kiemelt jelentősége van még a IX.4. pont további szabályának. Ez utóbbi szerződéses feltétel azzal, hogy lehetővé teszi, a biztosító – a kárbejelentés, a felvilágosítás és a rendelkezésre bocsátott dokumentumok tartalmának ellenőrzésén túl – a bejelentett igény elbírálásával összefüggő további iratokat is beszerezzen, feloldja a IX.10. pontban írt feltétel önmagában értett jellegét, az ott írt „kárrendezéshez szükséges okirat” objektívnek és a IX.3. ponttal együtt zártnak tűnő, egyben a Bit. 124. §-ára mutató tartalmát.

[63] Figyelemmel arra is, hogy az ÁVF azonos szerkesztéssel megjelenő, egymás tartalmát nem kiegészítő (arra nem utaló) IX.3. és a IX.4. pontja másként határozza meg az iratbekérés (IX.3.) és az iratbeszerzés (IX.4.) célját, az ÁVF IX.4. pontjában a biztosító iratbeszerzésével összefüggésben megadott cél (a bejelentett igény elbírálása) megállapíthatóan nem azonos a IX.3. pontban helyesen meghatározott céllal, sem pedig a Bit. 124. §-ában meghatározott korláttal. A biztosítási feltételek ezáltal nem tartják – nem biztosítják – az alperes belátásán múló további iratbeszerzést és ezáltal a teljesítésének esedékességét a biztosítási esemény bekövetkezésének igazolásában és a teljesítendő szolgáltatás mértékének meghatározásában megszabott törvényes keretek között.

[64] A vizsgált feltételhez nem kapcsolódik az ÁVF-ben egyéb rendelkezésből következő más objektív korlát sem: sem objektív határidő szabálya, sem a biztosító számára bizonyos időn belül előírt intézkedési kötelezettség meghatározása.

[65] Mindebből következően az ÁVF IX.10. pontjában írt feltétel – a hozzá szorosan kapcsolódó IX.4. pontban írtakkal együttesen – valójában szubjektív kritériumhoz, a biztosító által igényelt és a bejelentett igény elbírálásához saját belátása szerint szükségesnek tartott dokumentumok bemutatásához köti a szolgáltatása teljesítésének idejét. A biztosítónak módja van ezáltal befolyásolni a teljesítésének időpontját, amely a fogyasztó törvényes érdekeit figyelembe nem vevő jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a felek jogaiban és kötelezettségeiben.

[66] Megalapozottan hivatkozott ezért a felülvizsgálati kérelem a Ptk. 6:102. § (1) bekezdésében meghatározott szempontok figyelembevételével a teljesítési határidővel kapcsolatos szerződési feltétel tisztességtelenségére. A biztosítási szolgáltatás teljesítésének idejét megállapító szerződéses kikötés a Ptk. 6:102. § (1) bekezdése alapján tisztességtelen, mert a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel alkalmazójával szerződő fél hátrányára állapítják meg azáltal, hogy a Ptk. 6:35. § (3) bekezdésének és a Bit. 124. § (2) bekezdésének a teljesítés idejét megállapító szabályához képest olyan mértékben hozza a fogyasztót hátrányosabb helyzetbe, hogy a szerződési feltétel alkalmazója annak egyedi megtárgyalását követő elfogadását a fogyasztótól észszerűen nem várhatta el.

[67] Nem volt más következtetés levonható a felülvizsgálati ellenkérelemben hivatkozott kárrendezési tájékoztatóból sem, amelynek vizsgálata a határozatok indokolása szerint nem volt tárgya sem az első-, sem a másodfokú ítéletnek. A felülvizsgálati eljárás már ismertetett korlátai között ezért a kárrendezési tájékoztató tartalmáról és jelentőségéről nem foglalhatott állást az ügyben első ízben a Kúria. Megjegyzi ugyanakkor, hogy a tájékoztató külön iratban, nem az általános szerződési feltételek között jelenik meg, szerződéses tartalommal való megnevezését, vagy a fogyasztó szerződéses nyilatkozatának arra figyelemmel való megnevezését, ezáltal a Ptk. 6:102. § (2) bekezdése szerint valóban azonosítható jelentőségét az alperes nem is állította (felülvizsgálati ellenkérelem 2.8. pont). A tájékoztatás összeállítása ezen felül a Bit. 2021. június 26-tól hatályos 123/A. §-a szerint kötelezettsége csupán a biztosítónak.

[68] A Kúria az ÁVF elévülési időt lerövidítő XIII.1. pontjának tisztességtelenségét az alábbiak szerint ugyancsak megállapíthatónak találta a Ptk. 6:102. §-ának (1) bekezdése szerint.

[69] A felülvizsgálati ellenkérelem érvelésére tekintettel leszögezi elsőként, hogy a felülvizsgálati eljárás már ismertetett korlátaiból következően nem volt tárgya a felülvizsgálati eljárásnak az ÁVF lerövidített elévülési időre vonatkozó kikötésének egyedi megtárgyaltsága. A jogerős ítélet indokolásából kitűnően a másodfokú bíróság vizsgálta az alperes ezirányú védekezését és azt megalapozatlannak találta: egyrészt amiatt, mert a jelölt négyzet kitöltése önmagában nem tette egyedileg megtárgyalttá a kérdéses szerződéses feltételt, másfelől pedig kizártnak is tekintette a kérdés további vizsgálatát a közérdekű per tárgyi terjedelmére tekintettel. A jogerős ítélet jogi álláspontját a felülvizsgálati kérelem nem érintette [a Pp. 407. § (1) bekezdés c) pontja szerint pusztán az indokokolást felülvizsgálati kérelem nem is támadhatta], ezért a jogerős ítélet indokolását a megjelölt részben a Kúria nem vizsgálhatta felül, azt irányadónak kellett tekinteni a felülvizsgálati eljárásban. Az alperes állította még a felülvizsgálati eljárásban a kérdéses szerződéses feltétellel összefüggésben a Ptk. 6:78. § (2) bekezdésének jelentőségét és részéről a betartottságát. Azon túlmenően, hogy a megjelölt kérdés nem volt tárgya a jogerős ítéletnek, ami a felülvizsgálati kérelem megfelelő hivatkozása esetén is kizárta volna az alperes által megjelölt tény- és jogállásra egyaránt mutató kérdés érdemi vizsgálatát a felülvizsgálati eljárásban, rámutat egyben a Kúria, hogy a Ptk. 6:78. § (2) bekezdése az ott specializált szerződéses feltételek (köztük a jogszabályoktól lényegesen eltérő általános szerződési feltétel) szerződéstartalommal való válásának szabálya. A felperest a közérdekű keresetindítás joga – jogszabályban elismert célja és rendeltetése szerint – a fogyasztókkal kötött szerződések részévé vált szerződési feltételekkel szemben illeti meg, végső soron annak érdekében, hogy a támadott kikötések tisztességtelenségük miatt az alperessel kötött szerződésekből kikerüljenek. A közérdekű keresetet nem teszi megalapozatlanná – ellenkezőleg, rendeltetését igazolja – a támadott szerződéses feltétel szerződéses tartalommal való válása.

[70] Kiemeli még a Kúria, hogy az alperes álláspontjával szemben megengedetten – a felülvizsgálati eljárás már ismertetett szabályai szerint, a jogerős ítélet indokainak megfigyelésénél, azok cáfolatára – hivatkozott a felülvizsgálati kérelem az elévülés nyugvásának és megszakadásának az első- és a másodfokú bíróság által is vizsgált [Ptk. 6:102. § (2) bekezdés] ÁVF-beli szabályozására és annak az álláspontja szerint helyes értelmezésére, jelentőségére a lerövidített elévülési idő támadott szabályára tartozóan.

[71] Jelen ügyben az elévülésre vonatkozó szerződéses feltétel tisztességtelensége a Kúria közzétett határozataiban vizsgáltaktól eltérő, összetett jogkérdésként jelentkezett: nem merült ki a rövidebb elévülési idő megítélésében. A Ptk. 6:102. § (2) bekezdése szerint ide tartozott még az elévülés megszakadásának és nyugvásának eltérő szerződéses szabálya, továbbá a követelés esedékességének – az elévülés szabályozásának megítélésére ugyancsak kiható – külön szabályozása (ÁVF IX.10.) is. Mindezek differenciálták és együttesen határozták meg az elévülés ÁVF-beli szabályozásának ügybeli megítélését.

[72] A jogerős ítélet indokolásában írtakkal szemben a Kúria a Pfv.V.20.857/2017/9. számú ítéletében a perbelitől különböző szabályozói környezetben és eltérő tartalmú szerződéses feltétel tisztességtelenségéről foglalt állást, amikor a korábban hatályban volt Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) elévülési szabályai értelmezésével értékelte a törvényben írtnál rövidebb, kétéves elévülési határidő kikötését. Az előbbi határozatban kifejtetteket tekintette irányadónak, és lényegében ugyancsak a régi Ptk. szabályai alapján vizsgált a Pfv.V.21.270/2017/9. számú ítélet is olyan szerződéses feltételt, amelyik a jogszabálytól ugyancsak pusztán az elévülési idő tartamában tért el a kétéves elévülési idő előírásával {Pfv.V.20.857/2017/9. számú ítélet [40] bekezdés, Pfv.V.21.270/2017/9. számú ítélet [43] bekezdés, Pfv.V.20.152/2020/7. számú ítélet [38] bekezdés}.

[73] Az elévülési időt egy évre lerövidítő perbeli kikötés (ÁVF XIII.1.) a Ptk. e tekintetben diszpozitív szabályához képest jelentősen hátrányos eltérést jelent: az ÁVF a biztosítási szerződésen alapuló igények bírósági érvényesítésére a fogyasztó számára nyitva álló határidőt – öt év helyett – egy évre rövidíti. Ezen túl kizárja, hogy a fogyasztó megszakítsa az elévülési időt – az első fizetési felszólítás ÁVF-ben elismert, azonban a későbbiekben részletezettek szerint elenyésző jelentősége mellett (ÁVF XIII.3.) – a követelés teljesítésére irányuló további írásbeli felszólítással.

[74] Az előzőeken túl megállapítható, hogy még az első fizetési felszólítás és az egyedül hozzá társított elévülést megszakító hatás alperes által állított jelentőségét is lerontja a biztosító teljesítési kötelezettsége esedékességének az előzőekben vizsgált szabálya. Az ÁVF IX.10. pontja alapján a fogyasztó lényegében nem kerül abba a helyzetbe, hogy felmérje és realizálja az alperessel szembeni követelése esedékessé válását, és ezáltal egyben azt, hogy követelésének elévülése megkezdődött. A fogyasztó így az egyéves elévülési idő alatt gyakorolható egyetlen („első”) fizetési felszólítás megtételét a kikötött elévülési idő alatt könnyen mulaszthatja el; elesik egyben az elévülés megszakítására képes további lehetőségektől és az elévülési idő megszakítással elérhető meghosszabbításának lehetőségétől is (Ptk. 6:25. §). Ezt követően a fogyasztó már csak az elévülés nyugvásának szigorúbb szabályai szerint, vagyis bíróság előtt és annak igazolásával érvényesítheti igényét az alperessel szemben, hogy követelését korábban menthető okból nem tudta érvényesíteni.

[75] A fogyasztó helyzetét tehát alapvetően az teszi jelentősen hátrányosabbá a hatályos jogszabály szerint őt megillető helyzethez képest (Ptk. 6:22. §, 6:24. §, 6:25. §), hogy a biztosítóval szembeni követelését, amelynek elévülését is megnyitó esedékességét egyértelműen megállapítani nem tudja, igen rövid, csupán egyéves időn belül van módja az általános szabályok szerint érvényesíteni. Követelése elévülését megszakítani (Ptk. 6:25. §) a számára leginkább alkalmas, kézenfekvő és költségkímélő módon, fizetési felszólítással gyakorlatilag nem tudja, hiszen az ÁVF nem garantálja a követelés esedékességének biztos

felismerését, ezáltal az első fizetési felszólítás lehetséges megtételét az egyéves elévülési időn belül. Az elévülés megszakításának további módjai – akár a tartozás alperes általi elismerése, vagy a megegyezésen alapuló módosítás, illetve az egyezség vagy az igény bíróság előtti érvényesítése – jelentősen nehezebb, költségesebb és nagyobb felkészülést feltételező eszközök; emellett megkísérlésük lehetőségétől a fogyasztó az egyéves elévülési időn belül ugyancsak könnyen esik el az esedékesség már vizsgált szabálya miatt.

[76] Nem következik más az előzőekhez képest abból a további előírásból sem (ÁVF XIII.4.), hogy az ÁVF – a Ptk. vonatkozó szabályához képest, amely az egyéves vagy annál rövidebb elévülési időre három hónapos határidőt enged az elévülés nyugvására [Ptk. 6:24. § (2) bekezdés] – a Ptk. általános egyéves határidejében teszi lehetővé az igény bíróság előtti érvényesítését az elévülés nyugvásának szabályai szerint. Azonban ekkor már a fogyasztó csak akkor tudja érvényesíteni és egyedül bíróság előtt a követelését az alperessel szemben, ha azt korábban menthető okból nem tudta érvényesíteni. Az egyéves elévülési idő mellett a nyugvásra vonatkozó további egyéves idő ezért nem jelent valós, a lerövidített elévülési időt és az elévülés megszakításának szigorú szabályozását ténylegesen enyhítő alternatívát a fogyasztó számára.

[77] Mindebből következően az elévülési időt egy évre lerövidítő szerződési feltétel olyan mértékben hozza a fogyasztót a diszpozitív szabályokhoz képest kedvezőtlenebb helyzetbe, hogy az alperes tisztességes és méltányos eljárása esetén megállapíthatóan nem várhatta el észszerűen, hogy azt a fogyasztó egyedi tárgyalást követően elfogadja. A felülvizsgálati kérelemben a felperes alappal hivatkozott arra, hogy a jogerős ítélet sérti a Ptk. 6:102. § (1) bekezdésében foglaltakat. A kikötés tisztességtelenség okán érvénytelen, mert a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel alkalmazójával szerződő fél hátrányára állapítja meg azáltal, hogy a Ptk. általános elévülési időt megállapító szabályához képest olyan mértékben hozza a fogyasztót hátrányosabb helyzetbe, hogy a szerződési feltétel alkalmazója annak egyedi tárgyalást követő elfogadását a fogyasztótól észszerűen nem várhatta el.

[78] Az ÁVF-nek az alperes számára egyoldalú díjemelést lehetővé tevő kikötése (ÁVF VI.4.1.) kapcsán elsőként azt rögzíti a Kúria, hogy tévesen állította az alperes a felülvizsgálati ellenérelmében a felülvizsgálati kérelem meg nem engedett új hivatkozását a Ptk. 6:103. § (2) bekezdésére. Leszögezi a Kúria, hogy a bíróságnak lehetősége van a tisztességtelen feltétel hivatalbóli értékelésére. A Pp. 342. § (3) bekezdése az ott írt kivételszabály és a Ptk. 6:88. § (1) bekezdése szerint, egyben a fogyasztói irányelv céljának megfelelő hatékony jogvédelem biztosításának érdekében nem gátolja – és az ügyben sem akadályozta – a kérdéses általános szerződési feltétel érvénytelenségének vizsgálatát és megállapítását a Ptk. 6:103. § (2) bekezdése alapján, ahogy az ügyben eljáró bíróságok mindegyike – bár eltérő jogi következtetéssel, de – ítéleteik indokolásából kitűnően ténylegesen tette {másodfokú ítélet [37] bekezdés, elsőfokú ítélet [106]-[107], [110] bekezdés; Közlemény 5.5.2., 6. pont, 3/2011. PK vélemény 1. pont, Kúria Pfv.I.20.768/2023/8.}.

[79] Az előzőekre is tekintettel és a felülvizsgálati eljárás már többször hangsúlyozott szabályai szerint, a jogerős ítélet indokainak megfeleltethetőn, azok szükségszerű és megengedett cáfolatára hivatkozott a felülvizsgálati kérelem a Ptk. 6:102. § (1) bekezdésén

túl a Ptk. 6:103. § (2) bekezdésének megsértésére, és az egyoldalú szerződésmódosítási jog nem átlátható perbeli szabályozására.

[80] Az EUB értelmezése szerint a fogyasztói irányelv 4. cikk (2) bekezdésében foglalt átláthatósági követelménnyel azonos követelményt írt elő ezen irányelv 5. cikke is, amely szerint az írásbeli szerződési feltételeknek mindig világosnak és érthetőnek kell lenniük. Az EUB megállapította: a két rendelkezés közül az elsőben szereplő átláthatósági követelmény hatálya megegyezik a másodikban szereplő követelménnyel (C-26/13. 67-69. pont). A fogyasztói irányelv értelmében annak értékelése szempontjából, hogy egy adott szerződési feltétel világos és érthető-e, a lényeges tényezők körébe tartozik a feltétel érthetősége a megfogalmazása egyértelműségének és az alkalmazott terminológia sajátosságának fényében, valamint adott esetben az egyéb szerződési feltételekkel összefüggésben, továbbá ilyen tényező a szerződési feltétel bemutatásának módja is (Közlemény 3.3.1. pont). Azok a szerződési feltételek, amelyek hatása csak együttes olvasásuk esetén érthető meg, nem mutathatók be oly módon, hogy együttes hatásuk ne legyen nyilvánvaló, például a szerződés különböző részeibe helyezésük révén. Az EUB a C-26/13. számú ítélet 71. és 72. pontjában hangsúlyozta még, hogy a fogyasztói irányelv 5. cikkében rögzített követelmény nem korlátozható kizárólag a feltételek alaki és nyelvtani szempontból érthető jellegére, ellenkezőleg, az irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapul, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, többek között az információs szintje tekintetében, ezért a szerződési feltételek világos és érthető megfogalmazásának, következésképpen az átláthatóságnak az irányelvben előírt követelményét kiterjesztő módon kell értelmezni.

Az EUB a fogyasztói irányelv 4. cikk (2) bekezdése és 5. cikke alapján a huszadik preambulumbekkezdésre és az irányelv mellékletére [1. pont i) és j) alpont] hivatkozva gyakorlati átláthatósági követelményeket is megfogalmazott. Megítélése szerint az átláthatóság azt is jelenti, hogy a fogyasztóknak képesnek kell lenniük a szerződési feltétel vagy a szerződés gazdasági következményeinek értékelésére. A világos és érthető megfogalmazásra vonatkozó követelményt ezért úgy kell érteni, hogy az azt is előírja, a szerződés átláthatóan tüntesse fel azon mechanizmus konkrét működését is, amelyre az érintett feltétel utal, valamint adott esetben az e mechanizmus és a többi feltételben előírt mechanizmus közötti viszonyt, oly módon, hogy a fogyasztó pontos és érthető szempontok alapján értékelhesse a számára ebből eredő gazdasági következményeket (C-26/13. 75. pont). Az EUB több határozatában hangsúlyozta a tájékoztatás fontosságát, hogy a fogyasztók megérthessék a szerződésből eredő jogaik és kötelezettségeik mértékét. A szerződési feltétel tisztességeségének megítélése során meghatározó szerepet tulajdonított annak, hogy a feltételek világosak és érthetőek-e ahhoz, hogy azok révén az átlagos – azaz a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő – fogyasztó felmérje a szerződési feltétel hatásait, következményeit (Kúria Pfv.I.20.678/2023/8.).

[81] A Kúria a 2/2014. PJE határozatában ugyan fogyasztói kölcsönszerződéssel összefüggésben, de valójában nem arra specializáltan, nem egyedül a fogyasztói kölcsönszerződésekkel szemben értelmezhető tartalommal állást foglalt a fogyasztói irányelv EUB által értelmezett szabályaira tekintettel az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezés tisztességtelenségének szempontrendszeréről. A PJE határozat a szintén tartós jogviszonyt eredményező biztosítási szerződéssel összefüggésben a fogyasztóval szerződő biztosító javára kikötött egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségének megítélése során megfelelően irányadó.

[82] Az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses feltétel tisztességtelenségéhez vezet, ha nem felel meg a fogyasztói kölcsönszerződésben pénzügyi intézmény által alkalmazott általános szerződési feltételekben szereplő egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségéről szóló 2/2012. (XII.10.) PK vélemény (a továbbiakban: PK vélemény) 6. pontjában felsorolt elveknek (egyértelmű és érthető megfogalmazás elve; tételes meghatározás elve; objektivitás elve; ténylegesség és arányosság elve; átláthatóság elve; felmondhatóság elve; szimmetria elve). Ezen elvek alapján az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét szabályozó szerződéses rendelkezések akkor nem tisztességtelenek, ha azok a fogyasztó számára világosan és érthetően meghatározzák, hogy a PK véleménynek megfelelő ok-listában megjelölt körülmények változásai milyen módon és mértékben hatnak ki a fogyasztó fizetési kötelezettségére; egyben pedig lehetővé teszik annak ellenőrizhetőségét, hogy az egyoldalú szerződésmódosításra a szerződéses rendelkezések betartásával az arányosság, a ténylegesség és a szimmetria elvének érvényre juttatása mellett került-e sor (PJE határozat 2. pont).

[83] A világos, érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elveiből következően – ahogyan azt az EUB a C-26/13. számú ügyben hozott ítéletében és arra kiterjedően a PJE határozat is értelmezte – a fogyasztót a szerződéskötés során olyan helyzetbe kell hozni, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, így az ún. ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülményváltozásból eredő többlet-kötelezettsége keletkezésének indokait, kötelezettségei változásának mechanizmusát és annak lehetséges mértékét. Ez nem azt jelenti, hogy a fogyasztónak a szerződéskötéskor a körülményváltozás – előre nem ismert – konkrét mértékétől függetlenül, abszolút értékben fel kell tudnia mérni a várható fizetési kötelezettsége felső határát, melynek megjelölése nem is volt követelmény, hanem azt, hogy a szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötésnek meg kell határoznia a fogyasztó szerződéses terheinek lehetséges alakulását. A szerződéses rendelkezésekből egyértelműen ki kell tűnnie, hogy az ok-listában felsorolt körülmények milyen okból, mértékben és módon hatnak ki a díj mértékére; azok adott mértékű változása milyen mértékű emelést tesz – a ténylegesség, az arányosság elvének betartása esetén – lehetővé (az emelés ugyanis csak lehetőség), illetve milyen mértékű csökkenést tesz kötelezővé a fogyasztóval szerződő fél számára. Matematikai képlet alkalmazása (ha ilyen egyáltalán megalkotható) megfelelő magyarázat nélkül épp úgy nem felel meg az átláthatóság követelményének, mint az egyoldalú szerződésmódosításra okot adó körülmények pusztá felsorolása. Az átláthatóság követelménye azt is jelenti, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezések jogszerű alkalmazását a fogyasztó ellenőrizni tudja és fel tud lépni a pénzügyi intézménnyel szemben, ha meglátása szerint a rá nézve hátrányos szerződésmódosításra a ténylegesség, az arányosság, a szimmetria elvének be nem tartásával került sor. Az egyoldalú szerződésmódosítás joga nem vezethet oda, hogy a fogyasztóval szerződő szervezet tetszőleges módon, egyoldalúan növelje a fogyasztót terhelő kötelezettségeket, ezáltal növelve saját bevételeit.

[84] Az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő kikötés tehát akkor felel meg a világos, az érthető megfogalmazás és az átláthatóság EUB által is értelmezett elveinek, ha a szerződéskötéskor felmérhetővé, az egyoldalú szerződésmódosítás bekövetkeztekor pedig – a már bekövetkezett körülményváltozás(ok) konkrét mértékének ismeretében – ellenőrizhetővé teszi a fogyasztó számára a rá nézve hátrányos szerződésmódosítás indokoltságát, arányát, mértékét.

[85] A jelen ügyben vizsgált feltétel a biztosítási díj mértékének módosítását három okból: a biztosító nyilvántartása szerinti, azonos módozatú biztosítási szerződések kárgyakoriságának vagy átlagkárának előző évi jelentős, legalább 4%-ot meghaladó változása vagy a biztosítási szolgáltatást érintő közterhek (bármilyen) megváltozása esetén teszi lehetővé. Ezen túlmenően azt rögzíti még, hogy a módosításra a megváltozott körülményekkel arányos mértékben, de legfeljebb 100 %-os mértékben kerülhet sor.

[86] A kikötés alapján az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó a szerződés (biztosítási díj) egyoldalú módosításának lehetőségén és mibenlétén kívül nem ismerheti fel és nem tudja értékelni az ott írt körülmények későbbi megváltozásából eredő többlet-kötelezettsége keletkezésének indokait, kötelezettségei változásának mechanizmusát és annak lehetséges mértékét. Az ÁVF-nek egyáltalán nem tulajdonítható olyan tartalom, amelyből kitűnne, hogy a kárgyakoriság vagy az átlagkár (előző évi jelentős, legalább 4%-ot meghaladó) változása vagy a biztosítási szolgáltatást érintő közterhek bármilyen mértékű megváltozása milyen okból, mértékben és módon hat ki a díj mértékére; azok adott mértékű változása milyen mértékű emeléshez vezethet a ténylegesség és az arányosság elvének egyidejű betartásával. A szerződéses feltétel azt sem teszi egyértelművé, hogy mely közterhek vehetők számításba, az alperes maga mivel – pontosan melyik közteher, milyen nagyságú értékével – kalkulált. Amellett, hogy természeténél fogva az alperes saját nyilvántartásán alapul, elvárható az ÁVF szabályozásától, hogy az átlagkár és a kárgyakoriság mutatóit is bizonyos mértékig objektivizálható, ellenőrizhető és számonkérhető tartalommal szabályozza. Ezzel szemben az átlagkár és a kárgyakoriság konkrét számítási módja egyedül az alperes előtt ismert. A vizsgált kikötésből nem olvasható ki, hogy az ott írt körülmények adott mértékű változása milyen mértékű díjemelést vonhat maga után. Az átlagkárrel és a kárgyakorisággal összefüggésben szabályozott 4% (ugyanígy a közterhek esetén a %-os mérték teljes hiánya is) a figyelembe vehető körülményváltozást jellemzi csak. Azt, hogy a díjemelés alapjául így értékelhető körülményváltozás adott mértékéhez hogyan viszonyul a tényleges díjemelés, a szabályból nem tűnik ki. Nem pótolja ezt a 100%-os felső limit előírása sem.

[87] Mindez a hiányosság egyben oda is vezetett, hogy az átláthatóság követelménye a szerződés teljesítési szakaszára vetítetten sem tud teljesülni: az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződéses rendelkezés jogszerű alkalmazását a fogyasztó nem tudja ellenőrizni, jogszerűtlenségét felismerve a szükséges tény- és jogállítással nem tud a ténylegesen alkalmazott díjemeléssel szemben fellépni.

[88] Az alperes egyoldalú szerződésmódosítási jogát lehetővé tevő perbeli általános szerződési feltétel (ÁVF VI.4.1.) nem felel meg a világos és érthető megfogalmazás, illetve az átláthatóság előzőekben kiemelt követelményének, ezért a Ptk. 6:103. § (2) bekezdése alapján önmagában emiatt tisztességtelen.

[89] Az előzőek szükségtelenné tették az ÁVF VI.4.1. pontjával összefüggésben a Ptk. felülvizsgálati kérelemben megjelölt további szabályai megsértésének vizsgálatát [Ptk. 6:102. § (1) bekezdés, 6:104. § (2) bekezdés d) pont].

[90] A kifejtettek értelmében a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálattal támadott részében hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság ítéletét

helybenhagyta. A vizsgált általános szerződési feltételek megállapított tisztességtelensége szerint meghatározta egyben a közlemény szövegét is.

Záró rész

[91] A felülvizsgálati kérelem eredményes volt, ami megváltoztatta egyben a másodfokú eljárásra nézve is a pernyertesség-pervesztesség arányát. Az alperes a másodfokú és a felülvizsgálati eljárásban egyaránt pervesztésnek minősült, ezért nem merült fel az alperes másodfokú perköltségének vagy felülvizsgálati eljárási költségének megtérítése a Magyar Állam részéről. Az alperes köteles megfizetni – az elsőfokú ítéletben írtakon felül – a felperes illetékmentessége folytán meg nem fizetett felülvizsgálati eljárási illetéket, amelyről a Kúria a Pp. 83. § (1) bekezdésén, 96. § (1) bekezdésén, 101. § (1) bekezdésén, 102. § (1) bekezdésén túlmenően a 30/2017. (XII. 27.) IM rendeletnek a 26/2022. (XII. 6.) IM rendelettel módosított 3. § (2) bekezdése szerint is rendelkezett.

[92] A fizetendő felülvizsgálati eljárási illeték kapcsán a Kúria egyben a következőkről tájékoztatja az alperest: az illetéket az állami adó- és vámhatóság 10032000-01070044-09060018 számú illetékbevételei számlájára kell megfizetni; az illeték megfizetése a határozat jogerőre emelkedésétől számított 60. napon válik esedékessé; a megfizetés során közleményként kell feltüntetni a Kúria megnevezését, a kúriai ügyszámot és a fizetésre kötelezett adóazonosító számát. Figyelmezteti a Kúria az alperest, hogy amennyiben az illetéket annak esedékességekor nem fizetik meg, az adózás rendjéről szóló törvény rendelkezései szerinti késedelmi pótlékot kell fizetniük.

[93] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 376. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

A határozat elvi tartalma

I. Tisztességtelen a biztosítási szerződésből eredő igény elévülésének idejét egy évre lerövidítő általános szerződési feltétel, mert a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel alkalmazójával szerződő fél hátrányára állapítja meg azáltal, hogy a Ptk. általános elévülési időt megállapító szabályához képest olyan mértékben hozza a fogyasztót hátrányosabb helyzetbe, hogy elfogadását a szerződési feltétel alkalmazója egyedi megtárgyalást követően észszerűen nem várhatta el a fogyasztótól.

II. Tisztességtelen a biztosító egyoldalú díjemelését az előző évi átlagkár, kárgyakoriság és a közterhek változása miatt lehetővé tevő általános szerződési feltétel, mert nem felel meg a világos és érthető megfogalmazás, illetve az átláthatóság követelményének.

A határozat alapjául szolgáló jogszabályok és joggyakorlat

a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:22. §, 6:102. § (1) bekezdés,
6:103. § (2) bekezdés;

Kúria 2/2024. PJE határozat, Pfv.I.20.678/2023/8.

Budapest, 2024. október 22.

Dr. Farkas Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Gáspár Mónika s.k. előadó bíró, Dr. Bajnok István
s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Zumbók Péter s.k. bíró